

John Stuart Mill

NAISEN ASEMA

NAISEN ASEMA

STUDIA LIBERALIA -SARJA

John Stuart Mill: Vapaudesta

John Stuart Mill: Naisen asema

Reima T. A. Luoto: Liberalismi – johtava valtioaate

Veli Merikoski: Valtiotietoa paloittain

Reima T. A. Luoto (toim.): Liberalismi eilen ja tänään

Adam Smith: Kansojen varallisuus

JOHN STUART MILL

NAISEN ASEMA

STUDIA LIBERALIA – 2

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ LIBRUM – HELSINKI

Englanninkielisestä alkuteoksesta
”The Subjection of Women”
suomentanut Lyyli Vihervaara (1906),
kieliasun tarkistanut ja osittain
ajanmukaistanut Reima T. A. Luoto.

Näköispainos ntamo 2012

ISBN 978-952-215-309-8

Valmistaja:

BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

www.ntamo.net

© Kustannus Oy Librum
Länsi-Savon Kirjapaino Oy
Mikkeli 1981

ESIPUHE

John Stuart Mill (1806–73) oli viime vuosisadan suurimpia ellei suurin englantilainen filosofi ja yhteiskunnallinen ajattelija. Jo nuorena hän oli isänsä, tunnetun englantilaisen empiristisen filosofin James Stuart Millin (1773–1836) johdolla saanut ilman muita kouluja tutustua aikansa henkisiin valtavirtauksiin ja ennen muuta Jeremy Benthamin utilitaristiseen, hyötyyn perustuvaan etiikkaan. Niinpä hän jo 16-vuotiaana oli yhdessä ystäviensä kanssa perustanut filosofisen ”utilitaristisen seuran”.

Muutamaa vuotta myöhemmin hänen tähän asti lähes yksinomaisesti filosofiaan suuntautunut lukemisenharrastuksensa koki voimakkaan murroksen lyriikan ja kaunokirjallisuuden maailmassa. Hänen uusia opettajiaan olivat nyt ennen muita Goethe, Coleridge ja Wordsworth. Ehkä juuri tämä murroskausi herätti hänessä myös sujuvakynäisen kirjoittajan, joka toisin kuin lukuisat aikalaisensa, kykeni teoksissaan irroittautumaan filosofeille luonteenomaisesta kuivasta, raskaasta ja vaikeaselkoisesta kirjoitustyylistä.

Lähinnä Baconin esikuvaa seuraten Mill asetti päämääräkseen induktiivisen metodin kehittelyn. Hänen filosofisesta pääteoksestaan ”Logiikan järjestelmä” (System of Logik, 1843) tuli alansa tärkein teos kymmeniksi vuosiksi.

Utilitaristina Mill ei kuitenkaan voinut olla kiinnittämättä huomiotaan myös siihen yhteiskuntaan, jonka kiihkeätä murrosvaihetta hän eli. Nähdessä selvästi, että uusi yhteiskunta saattoi rakentua vain vapauden ja tasa-arvon aatteiden pohjalle Mill heittäytyi liberalismiin esitaistelijaksi. Vuonna 1859 ilmestyneessä yhteiskunnallisessa pääteoksessaan ”Vapaudesta” (On Liberty) hän määritteli yksilön vapauden vaatimukset ja piirsi ne rajat, joiden yli yhteiskunnan ei tullut käyttää valtaansa yksilöä kohtaan. Tämä teos teki Millistä nykyaikaisen sosiaalisen liberalismin isän ja hänen ajatuksensa ovat voimakkaasti vaikuttaneet useiden valtioiden nykyisinkin voimassa oleviin valtiosääntöihin.

Yhteiskunnallisen vapauden ja tasa-arvoisuuden vaatimukset käänsivät Millin huomion toisaalta työväenluokan aseman vahvistamiseen, toisaalta naisten yhteiskunnallisen roolin tärkeyteen. Teos ”Naisen asema” (The Subjection of Women) ilmestyi vuonna 1869 ja herätti luonnollisesti valtavaa huomiota vaatiessaan naisille täydellistä

tasa-arvoa miesten rinnalla kaikilla elämän eri aloilla. Toisin kuin lukuisat meidän aikamme ”vapautusliikkeet” Mill teki selvän eron eriarvoisuuden ja erilaisuuden välillä; siksi hänen ajatuksensa ovat tänä päivänä hämmästyttävän tuoreita ja ajankohtaisia, kuten koko teoksensakin.

Ilmestyessään suomeksi vuonna 1906 tämä teos tuli juuri paraihiksi vaikuttamaan siihen keskusteluun, jota maassamme käytiin eduskuntauudistuksesta. Näin sillä tuli olemaan oma merkityksensä siinä tapahtumaketjussa, jonka tuloksena vuoden 1906 eduskuntauudistuksessa Suomen naisille – ensimmäisenä maana Euroopassa ja toisena maailmassa – säädettiin yleinen äänioikeus.

REIMA T. A. LUOTO

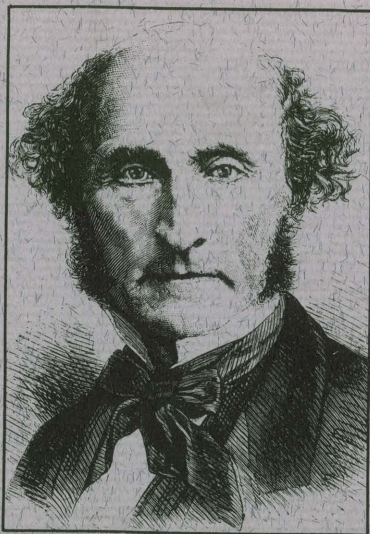
I

1. Tämän kirjasen tarkoituksena on perustella niin selvästi kuin mahdollista mielipidettäni, joka minulla on ollut niistä ajoista asti, jolloin ryhdyin yhteiskunnallisia ja valtiollisia asioita miettimään ja niistä muodostamaan itselleni mielipiteitä. Sen sijaan että näkemykseni asioista sittemmin olisi horjunut tai muuttunut, minussa on vain varmistunut edistyvän mietiskelyn ja elämäkokemuksen tuloksena se mielipide, että prinssiippi, joka säättää nykyisen eri sukupuolien välisen yhteiskunnallisen suhteen – toisen sukupuolen laillisen alistamisen toisen alaiseksi – on itsessään väärä ja nykyään inhimillisen kehityksen pääesteitä; ja että sen pitäisi väistyä täydellisen yhdenvertaisuuden aatteen tieltä, yhdenvertaisuuden, joka toisaalta ei sallisi mitään ylivaltaa ja etuoikeuksia, toisaalta taas ei suvaitsisi kykenemättömyyttä.

2. Yksinpä sanatkin, joita tarvitsen esittääkseni tämän asian, osoittavat, miten vaikeata se on. Mutta olisi erehdys luulla, että asian vaikeus riippuisi niiden perusteiden epäpätevyydestä tai vaikeaselkaisuudesta, joihin vakaumukseni perustuu. Vaikeus on sama, mikä valitsee kaikissa asioissa, joissa on taisteltava tunteita vastaan. Niin kauan kuin joku käsitys on lujasti juurtunut tunteisiin, se ennemmin lujenee kuin heikkenee, jos sitä vastustetaan painavia syitä esiintuovalla todistelulla. Sillä jos se hyväksyttäisiin todistelun tuloksena, niin tuon todistelun kumoaminen horjuttaisi vakaumuksen lujuutta; mutta kun se perustuu yksinomaan tunteeseen, seuraa siitä, että mitä huonommin sen käy todisteita esiintuovassa väittelyssä, sitä vakuutettummiksi sen puolustajat tulevat siitä, että heidän tunteellaan varmas-ti on lujempi perustus, johon eivät todistelut tehoa. Ja tunne luo aina uutta tukea näille mielipiteille korjatakseen kiistassa koettujen tappioiden jäljet. Siksi monet vaikuttimet ovat omiaan yhdistämään tähän

asiaan lujimmat ja syvimmin juurtuneet ennakkoluulot, mitkä konsanaan suojelevat vanhoja asetuksia ja tapoja, ettei meidän tarvitse ensinkään ihmetellä, huomattessamme suuren henkisen ja yhteiskunnallisen edistyksen höllentäneen ja heikentäneen niitä vähemmän kuin muita vaikuttimia. Emme myöskään saa luulla, että barbaarisuus, josta ihmiset kauimmin pitävät kiinni, olisi vähemmin raakaa kuin se, jonka he aikaisemmin hylkäävät.

3. Kaikissa suhteissa niillä on raskas työ, jotka vastustavat yleistä mielipidettä. Heidän täytyy olla sekä hyvin onnellisessa asemassa että tavattoman kyvykkäitä saadakseen edes puheenvuoron. Heidän on vaikeampi kuin muiden oikeuden hakijoiden saada asiaansa edes harkinnan alaiseksi tai saada asioissaan ratkaiseva päätös. Jos he suurella vaivalla saavat puheenvuoron, niin heidät asetetaan aivan erilaisten loogisten vaatimusten alaisiksi kuin muut ihmiset. Kaikissa muissa tapauksissa syyttäjän velvollisuutena on tuoda esiin todistukset. Jos henkilöä on syytetty murhasta, ei ole hänen asiansa todistaa syyttömyyttään, vaan ne, jotka häntä syyttävät, antavat todistuksen hänen rikoksestaan. Jos on olemassa eroavia mielipiteitä jonkun määrätyn historiallisen tapahtuman todellisuudesta, tapahtuman, johon ihmisten tunteet eivät ole suuresti kiintyneet, jommoinkin on esim. Troijan piiritys, odotetaan niiden, jotka väittävät tuota tapahtumaa todeksi, tuovan todistuksensa esiin, kun taas niiltä, jotka arvelevat toisin, ei vaadita mitään. Eikä milloinkaan näitä ole vaadittu tekemään enempää kuin osoittamaan, ettei toisten esittämä tosiasia ole minkään arvoinen. Käytännöllisissä asioissa taas katsotaan todistamisen kuu-luvan niille, jotka vastustavat kaikenlaista vapautta tai hartaasti tavoittelevat jonkinmoista rajoitusta tai kieltoa joko ihmisten toiminnan yleisen vapauden vähentämiseksi tai toisen henkilön kykyjen kehityksen ehkäisemiseksi tai hänen oikeuksiensa tekemiseksi suhteettomiksi toiseen henkilöön nähden. *Apriorinen* edellyttäminen puhuu vapauden ja puolueettomuuden puolesta. On arveltu, ettei pitäisi olla mitään pakkoa, jota ei yleinen hyvä vaatisi, ja ettei laki saisi katsoa ihmisten muotoon, vaan sen tulisi kohdella kaikkia yhtäläisesti, paitsi milloin erilaista henkilökohtaista kohtelua vaativat positiiviset, joko oikeudenmukaiset tai määrättyyn tarkoitukseen tähtäävät syyt. Mutta niille, jotka kannattavat minun mielipidettäni, ei mikään näistä todisteluäännöistä anna mitään etua. Minun on turha sanoa, että ne, joiden mielestä miehillä on oikeus käskä ja naisilla velvollisuus totella tai

John Stuart Mill

Klassisessa teoksessaan "Naisen asema" *John Stuart Mill* (1806–73) vaatii naisten tasa-arvon tunnustamista sekä tien avaamista heille yhtä hyvin korkeampaan opetukseen kuin yhteiskunnallisesti merkittäviin virkoihinkin. Kirjoittaja ruoskii voimallisesti aikansa kirkollista taantumusta sekä aikansa eläneitä ennakkoluuloja vaatien, että on tullut aika antaa naisille tilaisuus kykyjensä osoittamiseen myös kotipiirin ulkopuolella. Lukija ei tänäkään päivänä voi olla hämmästelemättä sitä, kuinka vahvasti viime vuosisadalla vallinneet asenteet yhä vielä vaikuttavat naisen asemasta käytävään keskusteluun ei ainoastaan ns. kehitysmaissa, vaan yhtä hyvin läntisen Euroopan demokratioissa.

näköispainos ntamo 2012

9 789522 153098 >

www.ntamo.net

LIBRUM OY